

Sema Sevinç

Necmettin Erbakan University, ssevinc@konya.edu.tr, Konya-Turkey

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.4.D0203
ORCID ID	0000-0002-2531-8635

KORO EĞİTİMİNDE TAKIM ÇALIŞMASINA DAYALI ÖĞRENMENİN ÖNEMİ

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı 3.sınıf Koro dersinde takım çalışmasına dayalı öğrenmenin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu arasındaki akademik başarının anlamlı olup olmadığını belirlemektir. Araştırmada, Koro eğitiminde takım çalışmasına dayalı öğrenmenin önemini inceleyen ön test - son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Yansız atama ile iki grup oluşturulmuş bunlardan biri deney, öteki kontrol grubudur. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçümler yapılmıştır. Deneyde yapılan uygulamalar sonrasında deney ve kontrol grubu canlı olarak izlenerek değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirmeler sonucunda deney grubu öğrencilerin küçük gruplar hâlinde çalışarak ve birbirinin öğrenmesine yardım ederek öğrenmeyi gerçekleştirdikleri, yüz yüze etkileşim sağladıkları, grup üyelerinin birbirlerinin öğrenme sorumluluğunu taşıdıkları, grubun her üyesinin en iyi derecede öğrenebilmesi için üyeler arasında iyi çalışma ilişkisinin olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucunda takım çalışmasına dayalı öğrenmenin öğrencilerinin akademik başarılarına olumlu yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Koro Eğitimi, Takım Çalışması, Güzel Sanatlar, Likert Ölçeği

THE IMPORTANCE OF TEAM-BASED LEARNING IN CHOIR EDUCATION

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education Department of Fine Arts Education Music Education Department 3rd grade In the course of the research, it is determined whether the academic achievement between the experimental group in which team-based learning is applied and the control group in which traditional teaching methods are used is meaningful In the study, a pre - test and post - test control group model was used to examine the importance of team work based learning in chorus training. Two groups were created with unassigned assignment, one of them being an experiment, the other being a control group. Measurements were made before and after the experiment in both groups. After the applications performed in the experiment, the experiment and control groups were observed and evaluated live. As a result of the evaluations, it was observed that the experimental group had a good working relationship between the members in order to make the students learn in small groups and help each other learn, face-to-face interaction, group member's bear each other's learning responsibility and every member of the group can learn at the best level. As a result of the research, it has been determined that teamwork based learning has a positive effect on the academic achievement of the students.

Keywords: Music, Choir Education, Teamwork, Fine Arts, Likert Scale

How to Cite:

Sevinç, S., (2017). Koro Eğitiminde Takım Çalışmasına Dayalı Öğrenmenin Önemi, *Fine Arts (NWSAFA)*, 12(4):228-234, DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.4.D0203.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

İnsan varoluşundan itibaren çevresiyle iletişim halindedir. Sosyal ilişkilerini sürdürebilme açısından insanın en çok ihtiyaç duyduğu beceri konuşmadır. "Konuşma; ses ve müzikle birlikte iletişimde ortak bir davranış oluşturmaktadır" (Kaplan, 2005:126). Müzik, insanların duygu ve düşüncelerini, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyerek anlatır (Uçan, 1994:48). İnsanların duygu ve düşüncelerini ifade ederken konuşma dilini müzik sanatıyla buluşturması ve toplu olarak ifade etmesi koro müziğinin temelini oluşturmaktadır. Müziğin dili ile konuşma dilinin buluştuğu şarkılar, bireylerce seslendirilebildiği gibi, bireylerin bir araya gelmesiyle oluşan ve çok önemli bir kültür aktarma aracı olan "Koro"lar aracılığıyla etkin bir biçimde seslendirilebilmektedir (Alpuğan, 2010:6). İnsan sesi ve korolar, bilinen en etkin anlatım ve seslenebilme gücüne sahip topluluklardır. Koro birlikte müzik yapmak şarkı söylemenin en kolay yoludur (Çevik, 1997:45). Müzik sanatı içinde yer alan "Koro" geniş anlamıyla ses ve sözle ifadelendirilen toplu şarkı söyleme biçimidir. Korolar kalabalık insan gruplarıdır. Koro müziği, koro eğitimleri ile farklı yapıda insanların ortak müzikal yeteneklere, müzikal ifade gücüne kavuşturulduğu ve birlikte sunumunun yapıldığı sanatsal bir aktarımdır (Gökçe, 2008:19). Başka bir deyişle, en yalın ifadeyle koro, insan seslerinden kurulan topluluklardır (Arıkan, 1971:3). Bu topluluklar yaş gruplarına ve müziksel hedeflerine gibi özelliklerine göre değişik isimlerle adlandırılabilirler. Ancak tüm koroların ortak amacı birlikte şarkı söylemektir (Yaşar, 2015:14). Koro üyeleri tek sesli veya çok sesli olarak yazılmış olan bir müzik yapıtını belirli bir disiplin ve kurallar doğrultusunda seslendirmek amacıyla bir araya gelirler. Koroların her üyesi toplu söyleme kurallarına kesinlikle uymak zorundadır.

Koristlerin; koro şefinin tüm hareket, jest ve mimiklerini izlemeleri, koro şefiyle tam bir iletişim kurmaları, birlikte müzik yaptığı koro arkadaşlarını dinlemeleri, izlemeleri ve şarkı söyledikleri sürece uyum içinde kalmaları gerekmektedir (Egüz, 1999:3). Bu bağlamda koro tınısının oluşumunda tüm koristler aynı derece önem taşımaktadır. Koroların genel amacı mümkün olduğunca homojen tek bir tını elde etmektir. Bu nedenle koroda şarkı söyleme etkinliği bireysel şarkı söyleme etkinliğinden ayrılmaktadır (Yaşar, 2015:14). Koristler öncelikle kendi seslerinden sorumludur fakat sesleriyle kendilerini gerçekleştirirken hem müzik eseriyle, hem de koronun tümüyle uyum içinde olmak, seslerini koronun bütünleşmiş tınısına uydurmak zorundadır (Okyay, 2001:65). Bir koroyu duyuşsal olarak ele alırsak; yorum sırasında entonasyonu, homojenliği, ritmik beraberlik ve müzikal dinamikleri ortaya çıkaran en önemli özellik, yapıtın dilinin (söz cümlesinin), gramer yapısının doğruluğu, anlamlı ve anlaşılır olmasıdır. Koro tarafından diksiyonun ve artikülasyonun doğru ve güzel yorumlanması da dinleyici üzerindeki beğenme duygusunu arttırmaktadır (Alpuğan, 2010:17). Bir koronun ideal özellik olarak üç temel niteliği; topluluk, entonasyon ve nüanstır. Bu üç temel unsurun özellikleri ve önemi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Unsur	Karakter	Sonuç
Koro (Ensemble)	Denge ve Her Bölümün İçindeki Tınının Harmanlanması	Uyum, Ahenk
Entonasyon	Tonlardaki Hassasiyet ve Kesinlik	Güzel
Nüans	Koro Şefinin Taleplerinin Algılanması ve Yerine Getirilmesi	Etkileyici

Bunlar koro da ses üretiminin temel ve vazgeçilmez özellikleridir (http://www.musicarussica.com/book_excerpts/Chesnokov_Ch_1_sample.pdf). Bu tanımdan yola çıkarak topluluk olarak tanımlanan koroyu bir takıma benzetmek ve bu yönde bir çalışma yöntemi belirlemek koro eğitimi alanına farklı bir yaklaşım olarak düşünülebilir. Buradan yola çıkarak takım çalışması anlayışında, takım olarak birlikte çalışmasının önemi büyüktür. Katzenbach ve Smith'e göre takım, ortak bir amaca, performans hedeflerine ve birbirlerine karşı sorumlu oldukları yaklaşımına yönelmiş, birbirlerini tamamlayıcı yeteneklere sahip çok az sayıda insandır (Tuna, 2003:4; Wallace, 1998:5). Koro eğitiminde de bu yaklaşımdan yola çıkarak çok daha etkili birbiri ile çok daha iyi ilişkiler kurabilen, birbirlerine bağlı ve aynı hedefe doğru hareket eden bir yapı oluşturulabilir. Takım çalışması koro eğitimi dersine uyarlandığında, yüksek performanslı bir takım olması için gereken en önemli davranışlar; paylaşılan amaç, karşılıklı saygı, güven, iletişim ve üyelerin birbirini anlaması, yararlı yaratıcı çalışma, uygun çalışma yöntemleri, uygun liderlik, düzenli çalışma ortamı oluşturma, bireysel gelişme olanağı sağlama ve destekleme, diğer koro üyeleri ile ilişki kurma, eğlence ve arkadaşlık ile başarının kutlanmasıdır. Buradan yola çıkarak bu çalışmada koro dersinde takım çalışmasına yönelik bir öğretim yaklaşımının kullanımı konusu ele alınmıştır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışmada "Koro Eğitimi dersinde Takım Çalışmasına dayalı öğrenmenin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarıları arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?" sorusunun cevabı aranmıştır. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı 3.sınıf Koro dersinde Takım Çalışmasına dayalı öğrenmenin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu arasındaki akademik başarının anlamlı olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı 2015-2016 eğitim öğretim yılının bahar dönemindeki 3.sınıf öğrencileri ve deney grubuna uygulanan Takım Çalışmasına dayalı öğrenme yöntemi ve kontrol grubuna uygulanan geleneksel yöntem ile sınırlı olarak sürdürülmüştür.

Bu araştırmanın amacı, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı 3. Sınıf Koro dersinde "Takım Çalışmasına Dayalı Öğrenmenin Uygulandığı Deney Grubu" ile geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu arasındaki akademik başarının anlamlı olup olmadığını belirlemektir.

Koro Eğitimi dersinde Takım Çalışmasına Dayalı Öğrenmenin Uygulandığı Deney Grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarıları arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?

Bu araştırma;

- Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı 2015-2016 eğitim öğretim yılının bahar dönemindeki 3. sınıf öğrencileri,
- Deney grubuna uygulanan Takım Çalışmasına dayalı öğrenme yöntemi ve kontrol grubuna uygulanan geleneksel yöntem ile sınırlıdır.

3. YÖNTEM (METHOD)

Araştırmada, Koro eğitiminde takım çalışmasına dayalı öğrenmenin önemini inceleyen öntest-sontest kontrol gruplu model kullanılmıştır. Deneme modelleri neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelleridir. Öntest-sontest kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçümler yapılır (Karasar, 1994:87-89). Bu araştırma 2015-2016 öğretim yılı bahar döneminde Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı 3. sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Random yöntemi ile iki grup oluşturulmuş, biri deney diğeri ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarına daha önceden belirlenmiş üç eser verilmiştir. Bu eserler sınıf seviyesine, öğrencilerin ses aralıklarına, zevk ve beğenilerine uygun olarak seçilmiştir. Gruplara eserlere çalışmaları için iki hafta süre verilmiş ve bu sürenin sonunda daha önceden hazırlanmış gözlem formu kullanılarak değerlendirme yapılmıştır. Alan uzmanlarının görüşleri alınarak oluşturulan gözlem formu koroda eser seslendirmede olması gereken 5 ana hedef davranıştan oluşturulmuştur. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrenciler gözleme alınmış ve kriterler doğrultusunda beş aşamalı likert tipi (Hiç(1), Az(2), Kısmen(3), Büyük Ölçüde(4) ve Tamamen(5)) derecelendirme ölçeği kullanılarak değerlendirme yapılmıştır. Geçerlik güvenilirlik sağlanması için ise açısından araştırmacının kendisi ve 2 alan uzmanı tarafından değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirmenin hemen sonrasında deney grubuna Takım Çalışmasına dayalı öğrenme yöntemi anlatılarak detaylı bilgi verilmiş, kontrol grubuna ise herhangi bir açıklama yapılmayarak geleneksel yöntem ile çalışmalarına devam etmeleri söylenmiştir. Her iki gruba yine iki hafta süre verilmiş ve bu sürenin sonunda eserler 3 alan uzmanıyla tekrar değerlendirilmiştir. Toplanan veriler alan uzmanlarının yaptığı değerlendirmelerden sonra aritmetik ortalama alınarak çözümlenmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR (FINDINGS AND COMMENTS)

Bu bölümde araştırmanın bulguları deney ve kontrol grubuna ait öntest-sontest tabloları şeklinde açıklanmıştır.

Tablo 1. Deney Grubu Ön test
(Table 1. Experimental group pre-test)

Kriter	G1	G2	G3	Top.	Art. Ort.
Entonasyon	3	3	3	9	3
Diksiyon-Artikülasyon	3	3	3	9	3
Homojenlik ve Koro Tınısı	2	2	3	7	2.3
Müzikalite-Müzikal Dinamikler	2	3	2	7	2.3
Ritmik Beraberlik-Uyumda	3	3	3	9	3
Koro Disiplini	3	3	3	9	3

Tablo 1'e göre deney grubunun öntest değerlendirmeleri:

Entonasyon : kısmen başarılı
Diksiyon-Artikülasyon : kısmen başarılı
Homojenlik ve Koro Tınısı : az başarılı
Müzikalite-Müzikal Dinamikler : az başarılı
Ritmik Beraberlik-Uyumda : kısmen başarılı
Koro Disiplini : kısmen başarılı
olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Deney grubu son test
(Table 2. Experimental group post-test)

Kriter	G1	G2	G3	Toplam	Art. Ort.
Entonasyon	5	4	5	14	4.6
Diksiyon-Artikülasyon	5	5	5	15	5
Homojenlik ve Koro Tınısı	5	4	5	14	4.6
Müzikalite-Müzikal Dinamikler	5	5	5	15	5
Ritmik Beraberlik-Uyumda	5	5	5	15	5
Koro Disiplini	5	5	5	15	5

Tablo 2'ye göre deney grubunun son test değerlendirmeleri:
Entonasyon: tamamen başarılı
Diksiyon-Artikülasyon: tamamen başarılı
Homojenlik ve Koro Tınısı: tamamen başarılı
Müzikalite-Müzikal Dinamikler: tamamen başarılı
Ritmik Beraberlik-Uyumda: tamamen başarılı
Koro Disiplini: tamamen başarılı olarak bulunmuştur.

Tablo 3. Kontrol grubu ön test
(Table 3. Control group pre-test)

Kriter	G1	G2	G3	Toplam	Art. Ort.
Entonasyon	3	2	3	8	2.6
Diksiyon-Artikülasyon	2	3	2	7	2.3
Homojenlik ve Koro Tınısı	2	2	2	6	2
Müzikalite-Müzikal Dinamikler	2	3	2	7	2.3
Ritmik Beraberlik-Uyumda	3	3	3	9	3
Koro Disiplini	3	3	3	9	3

Tablo 3'e göre kontrol grubunun ön test değerlendirmeleri:
Entonasyon : kısmen başarılı
Diksiyon-Artikülasyon : az başarılı
Homojenlik ve Koro Tınısı : az başarılı
Müzikalite-Müzikal Dinamikler : az başarılı
Ritmik Beraberlik-Uyumda : kısmen başarılı
Koro Disiplini : kısmen başarılı
olarak bulunmuştur.

Tablo 4. Kontrol grubu son test
(Table 4. Kontrol grubu post-test)

Kriter	G1	G2	G3	Toplam	Art. Ort.
Entonasyon	3	3	3	9	3
Diksiyon-Artikülasyon	3	3	3	9	3
Homojenlik ve Koro Tınısı	3	2	3	8	2,6
Müzikalite-Müzikal Dinamikler	3	3	3	9	3
Ritmik Beraberlik-Uyumda	3	3	3	9	3
Koro Disiplini	3	2	3	8	2,6

Tablo 4'e göre kontrol grubunun son test değerlendirmeleri:
Entonasyon: kısmen başarılı
Diksiyon-Artikülasyon : kısmen başarılı
Homojenlik ve Koro Tınısı : kısmen başarılı
Müzikalite-Müzikal Dinamikler : kısmen başarılı
Ritmik Beraberlik-Uyumda : kısmen başarılı
Koro Disiplini : kısmen başarılı
olarak bulunmuştur.

Tablo 5. Deney ve kontrol grubu öntest aritmetik ortalamaları
(Table 5. Experiment and control group pre-test arithmetic averages)

Kriter	Deney Grubu Art. Ort.	Kontrol Grubu Art. Ort.	Fark Değeri
Entonasyon	3	2.6	0.4
Diksiyon-Artikülasyon	3	2.3	0.7
Homojenlik ve Koro Tınısı	2.3	2	0.7
Müzikalite-Müzikal Dinamikler	2.3	2.3	0
Ritmik Beraberlik-Uyumda	3	3	0
Koro Disiplini	3	3	0

Tablo 5'e göre deney ve kontrol grubu öntest aritmetik ortalamalarının fark değerleri incelendiğinde oluşturulan iki grubun homojen olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Deney ve kontrol grubu son test aritmetik ortalamaları
(Table 6. Experiment and control group post-test arithmetic averages)

Kriter	Deney Grubu Art. Ort.	Kontrol Grubu Art. Ort.	Fark Değeri
Entonasyon	4.6	3	1.6
Diksiyon-Artikülasyon	5	3	2
Homojenlik ve Koro Tınısı	4.6	2.6	2
Müzikalite-Müzikal Dinamikler	5	3	2
Ritmik Beraberlik-Uyumda	5	3	2
Koro Disiplini	5	2.6	2.3

Tablo 6'ya göre deney ve kontrol grubu son test aritmetik ortalamalarının fark değerleri incelendiğinde takım çalışması yapılan deney grubunun başarı düzeylerinin kontrol grubuna oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak kontrol grubunun başarısının öntest ve sontest değerlerine bakıldığında deney grubu kadar başarılı olmamakla birlikte az bir başarı oranı gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bunun nedeninin verilen 2 haftalık ek çalışma süresinden olduğu düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Araştırma bulgularına göre;

- Takım çalışmasına dayalı öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu ön testleri sonucunda iki grup arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmanın bulgularına göre, Takım çalışmasına dayalı öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu ön testleri aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yokken, kontrol grubunun son test aritmetik ortalaması ön test aritmetik ortalamasına göre toplamda 8.2'lik bir artış göstermiştir.
- Her iki grubun da akademik başarıları, uygulanan iki yöntemle elde edilen sonuçlara göre artmasına rağmen, deney grubunun ön test-son test aritmetik ortalaması, kontrol grubunun ön test-son test aritmetik ortalamasına göre toplamda 13'lük bir artış göstermiştir. Bu da sonuçta iki grup arasında toplamda 14.6'lık bir fark olmasına yol açmıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır.
- Sonuç olarak Takım çalışmasına dayalı öğrenme yönteminin geleneksel öğretim yöntemine göre koro eğitiminde akademik başarıyı arttırmada daha etkili olduğu söylenebilir.

- Koro eğitiminin öğrenciler için sıkıcı olmaktan çıkarılması ve öğrencilerin beraberce takım ruhu içinde öğrenmelerini sağlayarak onların akademik başarılarını arttıracak olan Takım Çalışmasına dayalı öğrenme tekniklerinin kullanılması önerilebilir.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

- Alpuğan, N.N., (2010). Koro Müziğinde Dil, Kullanımı ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Arıkan, M., (1971). Koro ve Koro Yönetimi (1. Baskı). Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.
- Atılğan, H., Demirtaş, H., Aksu, M.B., and Silman, F., (2010). İlköğretim Okul Yöneticilerine Yönelik Takım Algısı Ölçeği Geliştirme Çalışması. Ege Eğitim Dergisi 2010, (11)2:20-441, İzmir.
- Çevik, S., (1997). Koro Eğitimi ve Yönetimi Teknikleri. Doruk Yayınları. Ankara.
- Egüz, S., (1999). Toplu Ses Eğitimi I. Doğu Matbaacılık. Ankara.
- Gökçe, M., (2008). Koro Dizilişlerinin Müziksel Sonuçlara Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Kaplan, A., (2005). Kültürel müzikoloji. Bağlam Yayınları. İstanbul.
- Karasar, N., (2004). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları. Ankara.
- Okyay, E., (2001). Ezginin Serüveni ve Koro Kültürü Hakkında I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara.
- Tuna, B., (2003). Takım Çalışmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri.
- Uçan, A., (1994). Müzik Eğitimi/Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar. Müzik Ansiklopedisi Yayınları. Ankara.
- Wallace, M., (1998, Nisan). *Synergy through Teamwork: Sharing Primary School Leadership*. Poster sunum, The Annual Meeting of the American Educational Research Association (San Diego, CA, April 13-17, 1998), University of Wales Cardiff, Wales, UK.
- Yaşar, Y., (2015). Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- What a Choir.
www.musicarussica.com/book_excerpts/Chesnokov_Ch_1_sample.pdf
(Erişim Tarihi: 20.04.2017).